

ACC. N:R M. 3.....

En gammal gård.

Det är med människornas bostäder som med människorna själva; var och en har sin lilla egendomlighet, sin individualitet, som skiljer den från alla andra. Detta gäller särskilt om lands-

Bild: en gammal gård.

Se originalet sid. 1

bygdens gårdar, vilka ofta äga en stark personlighetsprägel. Där ligger en förnämt avskild från grannarna med stolt och sluten hållning, som alls icke erbjuder till närmande, där en annan, som tycks bjuda stora famnen och säga: Bara stig på! Här är alla välkomna! där återigen en, som har något av åldring enl. filosofiska lugn över sig och med stillsamt intresse betraktar händelserna runt omkring. Och just denna typ är den mest intressanta. Liksom gamla människor har den alltid en hop saker att förtälja om flydda tider och seder, som förefalla egendomliga för oss sena tiders barn.

Den gård, som här helt kort skall beskrivas, är belägen i norra delen av Onslunda socken. Själva sockennamnet - av Odens lundar - anger bygdens egenskap av gammal kulturbygd.

Foto: Exteriör.

Se originalet sid. 3

Ända tills för omkring 100 år sedan utgjordes största delen av socknens jord av utmarker och mossar och skog. Vid den

Dubblett

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1

2

3

stora "utbrytningen" år 1832 flyttades emellertid en mängd gårdar 3
ut från byn, och nu vidtog ett energiskt odlingsarbete ute i mar-
kerna med förbättringar och nyodlingar. Frå denna tid härleda sig 4
de äldsta delarna av den nämnda gården.

Teckning: Planritning över Olof Nilssons gård, n:o 20
Onslunda.

Se originalet sid. 4.

Utanför och vid sidan om porten befinner sig den obligato-
riska gödselhögen med tillhörande "korra". Porten är överbyggd 5
och tjänstgör på samma gång som vagnsport.

Foto: Den gamla porten. Efter en oljemålning.

Se originalet sid. 5.

Den västra delen av denna långa, nu potatiskällare, (se planrit-
ningen) är uppförd av stora gråstenar, som litet eller intet till-
huggits för sitt ändamål. Dess utseende framgår tämligen tydligt
av bilderna 3 och 4. I hörnet därinnanför fanns till för ett par 6
år sedan en fördjupning, där regnvatten o.d. samlades. Det var
"ällingahålet."

Bild: Potatiskällaren.

Se originalet sid.6.

Den kraftiga odör, som under varma somardagar uppsteg härifrån,
föranledde omsider ägaren att fylla igen detsamma.

Mitt emot porten ligger den långa, som är gårdens äldsta. 6
En del därav är ännu i fullkomligt samma skick, som då den bygg-
des. Här äro väggarna s.k. "stagaväggar." Dessas konstruktion fram-
går av bild 5. Från borrade hål i bjälkarna stå grova käppar 7
(stukar, stagar) ned till grundstenarna och på 1 och 2 dm inbördes
avstånd.

Teckning: Stagaväggens konstruktion.

Se originalet sid 7.

Mellanrummen mellan käpparna äro fyllda med lera till väggens
önskade tjocklek. Ju mera knutiga och ojämna dessa i väggens mitt
sittande käppar äro, dess bättre sammanhållning får naturligtvis
väggen. För ytterligare förstärkning flätades på somliga ställen
snodda halmband mellan stakarna, varefter det hela översmetades
med lera. - Övriga delar av längan äro av korsvirkestyp med ler-
sten mellan stolparna. De flesta ytterdörrarna äro s.k. halvdörrar 8
(bild sid. 9). Förstugans golv består av stora oregelbundna flis-
plattor av kalksten. Mitt för förstugan är den öppna skorstenen
och i dennas bakre del befinner sig bakugnen. Från början befann
sig denna, som brukligt var, till hälften utanför, men har seder-
mera helt inflyttats. - Golvet i kistkammar och brygghus är ännu
det ursprungliga lergolvet, som befinner sig i jämnhöjd med mark-
ytan utanför.

Bild: Bakugnsutbygge.

Se originalet sid. 8.

Den västra längan (bild sid. 9) är något yngre, uppförd 8
år 1836. Byggnadsmaterialet är här detsamma som i den förut beskriv-
na. Om dess yttre ger bilden en tämligen klar föreställning. Även 9
här bestå alla golven av stampad lera utom i dagligstugan, där på
senare tid brädgolv blivit inlagt.

De övriga byggnaderna äro av senare datum och förete
ingenting säreget. I den södra längan äro väggarnas nedre hälft

Foto: Västra längan.

Se originalet sid.9.

av huggen gråsten och den övre av råtegel. Takbekläd- 10
naden är överallt av halm.

Lika ålderdomliga som byggnaderna äro de sedvänjor,
som i vissa avseenden ännu råda på gården. De moderna metoderna
och redskapen ha ännu ej nått hit. Tröskningen av årets gröda
sker med tillhjälp av gamla sortens hästvandring, om vars utseende
slutvignetten ger en föreställning, och en del av de enklare red-
skapen tillverkas på gården av ägaren själv.

Förhållandet mellan husbondefolk och husdjur är syn-
nerligen gemytligt. Gårdsplanen får ofta utgöra rastplatsen för
de olika djurslagen. Skulle hönsbesättningen ha ökats tidigt på
våren, beredes ofta en varm och lugn tillflyktsort för moder och 11
barn under spisen i dagligstugan, och t.o.m. lamm och griskultingar
äro ej fullkomligt obekanta med stugans inre.

ACC. N:R M. 3

Med varje år ske dock mer eller mindre omärkligt ändringar, som plocka bort det typiskt ålderdomliga, och det är blott en tidsfråga, när det gamla på gården är ett minne blott.

O.Aldén.

Bild: hästvandring.

Se originalet sid. 11.

Dubblätt

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-

11 ARKIV